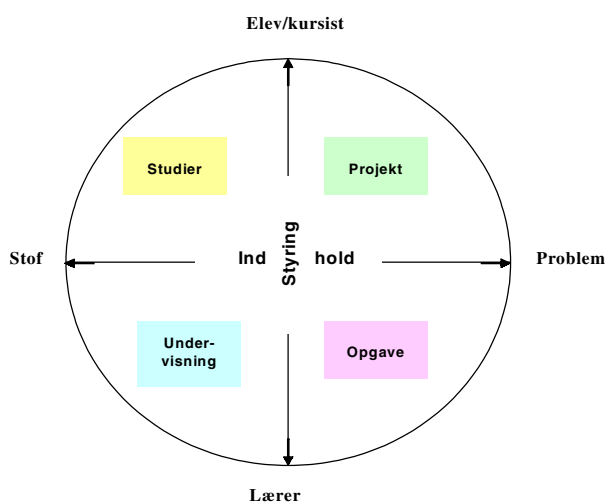


# Tema Læring: Guide til pædagogiske arbejdsmønstre

## De pædagogiske arbejdsmønstre

Med udgangspunkt i David Kolbs læringsteori har Knud Illeris udviklet en model for pædagogiske arbejdsmønstre, hvor der argumenteres for, at de fire felter, som ifølge Kolb udgør erkendelsesformer, peger i retning af bestemte pædagogiske arbejdsmønstre.



De fire felter repræsenterer ifølge Knud Illeris nogle grundlæggende pædagogiske arbejdsmønstre, som har deres særkende set i forhold til styrings- og indholdsdimensionen. Med andre ord handler det om lærerens rolle, deltagerens rolle og det indhold, som både lærer og deltager er fælles om.

De to akser i modellen repræsenterer indhold og styring og er et udtryk for spændingsfelter mellem de didaktiske principper vedrørende lærer-deltagerstyring og stof- og problemorientering. Ud fra disse didaktiske principper defineres de fire pædagogiske arbejdsmønstre:

<b>Arbejds mønster</b>	<b>Definition</b>
<b>Studier</b>	<b>Studier</b> er karakteriseret ved at fokusere på et bestemt stof og deltagerens selvstændige arbejde hermed.
<b>Undervisning</b>	<b>Undervisning</b> er den aktivitet, hvor læreren udvælger og formidler stof.
<b>Projekt</b>	<b>I et projekt</b> fokuseres der på en problemstilling, som deltageren selv har stor grad af indflydelse på, og hvor deltageren selv tilrettelægger læringsarbejdet. Et projekt inddrager typisk flere fag.
<b>Opgaver</b>	<b>Opgaver</b> er den aktivitet, der har karakter af problemløsning, men hvor læreren planlægger og organiserer deltagerens læring. Opgaver kan være både teoretiske og praktiske og åbne eller lukkede.

Som supplement til Knud Illeris's pædagogiske arbejdsmønstre kan tilføjes en femte i form af casemetoden. Hvis denne arbejdsform anvendes, kan den ikke umiddelbart placeres ind i den ovenstående model, da casen oftest vil indeholde en række forskellige arbejds- og undervisningsformer, og derved bevæge sig rundt i cirklen. Det vil dog helt afhænge af, hvordan casen er beskrevet.

<b>Case</b>	En case er en beskrivelse af en situation – en virkelighed i redigeret form. Casen skal indeholde en sådan kompleksitetsgrad, at der findes mere end
-------------	--

	én acceptabel løsning, og der skal være tale om et problem, der <b>kræver</b> en løsning. Derfor vil casemetoden bevæge sig rundt i de pædagogiske arbejdsmønstre: opgaver – projekt – studier.
--	---

## Beskrivelsesramme for de pædagogiske arbejdsmønstre

For at kunne operationalisere modellen med de pædagogiske arbejdsmønstre er der her udarbejdet en beskrivelsesramme for de forskellige arbejdsmønstre. Beskrivelsesrammerne er det værktøj som skal konkretisere undervisningen på praksisniveau, og er derfor **en guide for læreren, når der udarbejdes undervisningsforløb.**

Beskrivelsesrammen er udformet som en række spørgsmål, der skal overvejes/svares på for at sikre en fuldstændig planlægning og udførelse af undervisningen, hvad enten det foregår som tilstedeværelsesundervisning eller virtuelt – ved fjernundervisning.

Beskrivelsesrammen afspejler de væsentligste didaktiske dimensioner i det pågældende arbejdsmønster. Det betyder ikke, at andre dimensioner skal udelades, men blot skal illustrere, at der lægges forskellig vægt på dimensionerne i forhold til de forskellige arbejdsmønstre.

I enhver undervisningssituation spiller der flere didaktiske dimensioner ind og påvirker hinanden.

Det er dog ikke sådan, at alle relationer er lige afgørende i alle undervisningssituationer. Det afhænger af den konkrete kontekst, undervisningen indgår i.

## Beskrivelsesramme for det pædagogiske arbejdsmønster undervisning (formidling)

Undervisning er formidling af et bestemt stof. Det er læreren, som er i fokus og er den aktive i formidlingen. Formidlingen kan ske i dialog med deltagerne, men det er læreren, der udvælger indhold og styrer processen.

<i>Undervisning/formidling</i>	
<b>Formål</b>	Hvilket overordnet formål har den aktuelle formidling? Hvordan formidles det til deltagerne?
<b>Læringsforudsætninger</b>	Hvem er målgruppen, og hvordan er deres forudsætninger generelt?
<b>Mål</b>	Hvilke mål er der? <ul style="list-style-type: none"> <li>• Faglige mål</li> <li>• Personlige mål</li> </ul> Hvordan formidles det til deltagerne?
<b>Indhold</b>	Hvad er det konkrete indhold?
<b>Tidsramme</b>	Hvad er tidsrammen?
<b>Præsentation (primært ved virtuelle forløb)</b>	Hvilken præsentationsteknik skal anvendes? (fortælling, præsentation, video, billeder, instruktion, eksperiment, synkron/asynkron mv.)
<b>Disponering af formidlingen</b>	Hvordan disponeres stoffet?

<b>Materialer til deltagerne</b>	Hvilke materialer skal deltagerne have til rådighed?
<b>Deltagerrolle</b>	Hvad er deltagerens rolle under formidlingen? (dialog, lyttende, deltagerformidling)
<b>Produktkrav</b>	Hvilke produktkrav stilles der til deltageren? (krav om notater og lignende)
<b>Ressourcer</b>	Hvilke læringsressourcer skal deltagerne have til rådighed? (bøger, uddelingskopier, it-programmer mv.)
<b>Evaluering</b>	Skal der evalueres efter formidlingen? (multiple choice eller lignende)

### Beskrivelsesramme for det pædagogiske arbejdsmonster opgaver

*Opgaver* er den aktivitet, der har karakter af problemløsning, men hvor læreren planlægger og organiserer deltagerens læring. Opgaver kan være både teoretiske og praktiske.

**Lukkede opgaver** er opgaver, der kun findes én løsning på.

**Åbne opgaver** kan løses på flere måder

<b>Opgaver</b>	
<b>Formål</b>	Hvilket overordnet formål har opgaven? Hvordan formidles det til eleverne?
<b>Læringsforudsætninger</b>	Hvem er målgruppen og hvordan er deres forudsætninger generelt?
<b>Mål</b>	Hvilke mål er der? <ul style="list-style-type: none"> <li>• Faglige mål</li> <li>• Hvordan formidles det til eleverne?</li> </ul>
<b>Indhold</b>	Hvad er det konkrete indhold/emne?
<b>Tidsramme</b>	Hvad er tidsrammen? (tidsrum for arbejdet ,deadlines for opgaveaflevering)
<b>Præsentation (primært ved virtuelle forløb)</b>	Hvordan stilles opgaverne til deltagerne? (papir, bøger, fortælling, præsentation, video, billeder, instruktion, eksperiment, synkron/asynkron mv.)
<b>Opgaver</b>	Hvilke opgaver skal være til rådighed for deltagerne? Skal deltagerne arbejde med åbne eller lukkede opgaver? Har deltagerne en "Bank" af valgmuligheder. (niveau, kompleksitet)

<b>Lærerrolle</b>	Hvordan vejledes der i processen i forhold til deltagernes arbejde med stof/læreproces?
<b>Deltagerrolle</b>	Hvilke krav stilles til deltagerens arbejde med opgaven? (organisering, samarbejde, kommunikation, arbejdsform)
<b>Produktkrav</b>	Hvilke produktkrav stilles der til deltageren? (Antal, aflevering, dokumentation)
<b>Ressourcer</b>	Hvilke læringsressourcer skal deltagerne have til rådighed? (bøger, it-programmer mv.)
<b>Evaluering</b>	Hvordan evalueres der? (selvevaluering ved multipli choice eller lignende, lærervurdering, deltager/deltager- evaluering, fremlæggelse, fremvisning)

## Beskrivelsesramme for det pædagogiske arbejdsmonster projekt

I et *projekt* fokuseres der på en problemstilling, som deltageren selv har stor grad af indflydelse på, og hvor deltageren selv tilrettelægger læringsarbejdet. Et projekt inddrager typisk flere fag.

<b>Projekt</b>	
<b>Formål</b>	Hvilket overordnet formål har projektet? Hvordan formidles det til eleverne?
<b>Læringsforudsætninger</b>	Hvem er målgruppen og hvordan er deres forudsætninger generelt?
<b>Mål</b>	Hvilke mål er der? <ul style="list-style-type: none"><li>• Faglige mål</li><li>• Personlige mål (hvilke personlige mål forventes arbejdsformen at sigte mod? – selvstændighed samarbejdsevne, planlægningsevne, evne til informationssøgning og vurdering mv.)</li><li>• Hvordan formidles det til eleverne?</li></ul>
<b>Indhold</b>	Hvilke fag inddrages?
<b>Tidsramme</b>	Hvad er tidsrammen? (tidsrum for arbejdet, deadlines for projektaflevering)
<b>Problemstillingen</b>	Hvordan formuleres og afgrænses problemstillingen? – og hvilken hjælp gives deltagerne hertil?
<b>Lærerrolle</b>	Hvordan vejledes der i processen i forhold til deltagernes arbejde med projektet? Indgår der formidlinger, oplæg mv. i projektforsløbet?
<b>Deltagerrolle</b>	Hvilke krav stilles til deltagerens arbejde med opgaven? (organisering, samarbejde, kommunikation)
<b>Produktkrav</b>	Hvilke produktkrav stilles der til deltageren? Hvilke krav stilles til dokumentation?- Og hvordan formidles disse krav til deltageren? Hvile faser i projektarbejdet
<b>Ressourcer</b>	Hvilke læringsressourcer skal deltagerne have til rådighed? (bøger, it-programmer mv.)
<b>Evaluering</b>	Hvordan evalueres der? Er der løbende fremlæggelse af dele af projektarbejdet? Anvendes opponentgrupper?

## Beskrivelsesramme for det pædagogiske arbejdsmonster studie

*Studier* er karakteriseret ved at fokusere på et bestemt stof og deltagerens selvstændige arbejde hermed.

<i>Studier</i>	
<b>Formål</b>	Hvilket overordnet formål har studiearbejdet? Hvordan formidles det til elverne?
<b>Læringsforudsætninger</b>	Hvem er målgruppen og hvordan er deres forudsætninger generelt?
<b>Mål</b>	Hvilke mål er der? <ul style="list-style-type: none"><li>• Faglige mål</li><li>• Personlige mål (hvilke personlige mål forventes arbejdsformen at sigte mod? – selvstændighed samarbejdsevne, planlægningsevne, evne til informationssøgning og vurdering mv.)</li></ul> Hvordan formidles det til elverne?
<b>Indhold</b>	Hvilket fagligt stof drejer det sig om? Hvordan identificeres det rette stof til den enkelte deltager? – er det deltageren eller læreren der gør det?
<b>Tidsramme</b>	Hvad er tidsrammen? (tidsrum for arbejdet, evt. deadlines herfor)
<b>Lærerrolle</b>	Hvordan vejledes der i forhold til deltagernes studiearbejde?
<b>Deltagerrolle</b>	Hvilke krav stilles til deltagerens arbejde med studiet? (organisering, samarbejde, kommunikation)
<b>Produktkrav</b>	Hvilke produktkrav stilles der til deltageren? Hvilke krav stilles til dokumentation? - Og hvordan formidles disse krav til deltageren?
<b>Ressourcer</b>	Hvilke læringsressourcer skal deltagerne have til rådighed? (bøger, it-programmer mv.)
<b>Evaluering</b>	Hvordan evalueres der? (selvevaluering, refleksion over arbejdet, kommentering af studiearbejdet mv.)

## Beskrivelsesramme for det pædagogiske arbejdsmonster case

*En case* er en beskrivelse af en situation – en virkelighed i redigeret form.

Casen skal indeholde en sådan kompleksitetsgrad, at der findes mere end én acceptabel løsning, og der skal være tale om et problem, der **kræver** en løsning. Derfor vil casemetoden bevæge sig rundt i de pædagogiske arbejdsmonstre: opgaver – projekt – studier.

<i>Case</i>	
<b>Formål</b>	Hvilket overordnet formål har casen? Hvordan formidles det til eleverne?
<b>Casetype</b>	Hvilken slags case er der tale om? <ul style="list-style-type: none"><li>• Redigeret virkeligheds-case?</li><li>• Konstrueret virkeligheds-case?</li></ul>
<b>Casemetode</b>	Hvilken casemetode vil jeg bruge? <ol style="list-style-type: none"><li>1. Problem-casen</li><li>2. System-casen</li><li>3. Den åbne case</li><li>4. Isbjerg-case</li><li>5. Serie-case</li></ol>
<b>Læringsforudsætninger</b>	Hvem er målgruppen og hvordan er deres forudsætninger generelt? Har målgruppen specifikke it-læringsforudsætninger?
<b>Mål</b>	Hvilke mål er der? <ul style="list-style-type: none"><li>• Faglige mål</li><li>• Personlige mål (hvilke personlige mål forventes arbejdsformen at sigte mod? – selvstændighed, samarbejdsevne, planlægningssevne, evne til informationssøgning og vurdering mv.)</li><li>• Hvordan formidles det til eleverne?</li></ul>
<b>Indhold</b>	Hvilke fag kræves inddraget i casen?
<b>Tidsramme</b>	Hvad er tidsrammen? (tidsrum for arbejdet, deadlines for dokumentation)
<b>Lærerrolle</b>	Hvordan vejledes der i processen i forhold til deltagerens arbejde med projektet? Indgår der formidlinger, oplæg mv. i projektførelsen?
<b>Deltagerrolle</b>	Hvilke krav stilles til deltagerens arbejde med opgaven? (organisering, samarbejde, kommunikation)
<b>Produktkrav</b>	Hvilke produktkrav stilles der til deltageren? Hvilke krav stilles til dokumentation? - Og hvordan formidles disse krav til deltageren? Hvilke faser er der i casearbejdet?

<b>Ressourcer</b>	Hvilke læringsressourcer skal deltagerne have til rådighed? (bøger, it-programmer mv.)
<b>Evaluering</b>	Hvordan evalueres der? Er der løbende fremlæggelse af dele af casearbejdet? Anvendes opponentgrupper?